

Арешонков В. В.,*кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник наукової лабораторії проблем протидії злочинності
Навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ*

КЛАСИФІКАЦІЯ ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ

Анотація. Стаття присвячена класифікації техніко-криміналістичних досліджень як окремої категорії криміналістичної техніки. Така категорія є новою для вітчизняної криміналістики та являє собою технологію, до якої структурними елементами входять пошук та огляд об'єктів, їх попереднє дослідження та перевірка за криміналістичними обліками, а також проведення криміналістичної експертизи. На основі поглядів учених-криміналістів щодо критеріїв класифікації окремих різновидів техніко-криміналістичних досліджень визначено, які з них можливо використати під час створення класифікації техніко-криміналістичних досліджень як цілісного та безперервного технологічного процесу отримання орієнтуючої та доказової інформації у розслідуванні злочинів. До таких критеріїв у підсумку пропонується відносити: галузь спеціальних криміналістичних знань; об'єкт дослідження; суб'єкт проведення; ініціатора проведення; підставу проведення; результат оформлення; характер завдань, що вирішуються; метод дослідження; форму проведення; час проведення; характер інформації, що отримується. У статті також розкритий кожний із наведених критеріїв з обґрунтуванням вибору того чи іншого його різновиду. Окрім цього, наголошується на тому, що одним із важливих критеріїв для класифікації техніко-криміналістичних досліджень виступає безпосередньо сама галузь спеціальних криміналістичних знань, що історично сформувалася у ході наукових розробок та унормована у правових приписах. Зазначається, що оскільки такий критерій диференціації техніко-криміналістичних досліджень допускає поступове розширення різновидів криміналістичних експертиз, то система галузей спеціальних криміналістичних знань має бути відкритою, іншими словами, «готовою» для охоплення нових спеціальних криміналістичних знань. Відповідно, це зумовлює також наявність невичерпного переліку різновидів техніко-криміналістичних досліджень за наведеним критерієм. Констатовано, що у разі такого підходу у науковій та навчальній літературі не доцільно категорично визначати галузі спеціальних криміналістичних знань, а потрібно зацентувати увагу на розробці загальних питань стосовно визнання спеціальних знань саме криміналістичними.

Ключові слова: криміналістична техніка, техніко-криміналістичні дослідження, криміналістичні експертизи, критерії класифікації, спеціальні криміналістичні знання.

Постановка проблеми. Ґрунтовне дослідження будь-якої важливої для криміналістики категорії неможливе без розгляду її класифікації. Не винятком є і техніко-криміналістичні дослідження, які являють собою технологію, до якої структурними елементами входять пошук та огляд об'єктів, їх попереднє дослідження та перевірка за криміналістичними обліками, а

також проведення криміналістичної експертизи. Диференціація техніко-криміналістичних досліджень за відповідними критеріями дозволить глибше зрозуміти сутність таких досліджень, їх специфіку та особливості.

Підвищення ефективності проведення техніко-криміналістичних досліджень у ході досудового розслідування вимагає проведення їх аналізу та систематизації, класифікації та структуризації, які допоможуть отримати уявлення про досліджувану категорію як цілісну систему, а також визначити її завдання та можливості на кожному етапі технологічного процесу.

Різні питання критеріїв поділу окремих різновидів техніко-криміналістичних досліджень та їх класифікації досліджували такі вчені-криміналісти, як: Д.В. Артюшенко, П.Д. Біленчук, О.О. Бондаренко, І.В. Гора, В.А. Журавель, А.В. Іщенко, В.О. Комаха, В.О. Коновалова, І.В. Пиріг, О.Р. Росинська, М.В. Салтєвський, Е.Б. Сімакова-Єфремян, В.В. Тіщенко, Д.А. Харченко, П.В. Цимбал, В.Ю. Шепітько, М.Г. Щербаківський та інші.

Разом із тим необхідно констатувати, що комплексно питання класифікації техніко-криміналістичних досліджень ученими не вивчалось. Така категорія є новою для вітчизняної криміналістики, відповідно, на сьогодні відсутні наукові роботи, присвячені визначенню класифікації техніко-криміналістичних досліджень та її критеріям. Тому наукове опрацювання класифікації техніко-криміналістичних досліджень є актуальним та важливим як для теорії, так і для практики розслідування злочинів.

Мета статті. Метою статті є аналіз наукових та нормативних джерел щодо критеріїв поділу окремих різновидів техніко-криміналістичних досліджень та на їх основі розробка класифікації такої категорії досліджень, як цілісної та завершеної технології.

Вклад основного матеріалу дослідження. Потрібно зауважити, що класифікація відіграє важливу роль у науковому пізнанні. Як справедливо зауважує Д.В. Артюшенко, з одного боку, вона є формою вираження проведених досліджень, з іншого – основою нових наукових пошуків. Це зумовлює особливу роль тих розділів науки, які спеціалізуються на класифікації та систематизації об'єктів вивчення. Окрім цього, їх значення не обмежується теоретичним аспектом застосування. Розроблені класифікації здійснюють вплив на організацію також і практичної діяльності [1, с. 4].

Схожу позицію займає також і Н.С. Неретина, яка зазначає, що класифікація допомагає не лише зафіксувати, визначити стан та рівень розвитку судових експертиз (для нашої роботи техніко-криміналістичного дослідження – *прим. автора*), але

і виявити напрями та галузі подальшого прицільного вивчення, допомагаючи у формуванні нових родів та видів [2, с. 197].

З метою ефективного та якісного застосування спеціальних знань у судочинстві дізнавач, слідчий, суд і експерт, якому доручено проведення дослідження, повинні дотримуватись родової класифікації судових експертиз та розмежування відповідних їй експертних спеціальностей [1, с. 26]. Останні є нормативно визначеними в Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 (далі – Інструкція), відповідають теорії криміналістики та судової експертизи, а критерієм для їх класифікації вчені визначають галузь спеціальних знань (Д.В. Артюшенко [1, с. 26], О.Р. Шляхов [3, с. 12], О.Г. Філіпов [4, с. 133] та інші).

Опонентом такої позиції виступає І.В. Пиріг, який зазначає, що з усієї класифікації експертиз за галуззю спеціальних знань, наведених у Інструкції та описаних науковцями, клас криміналістичних експертиз найбільш значний. Знання у галузі криміналістики, особливо з розділу криміналістичної техніки, більшість науковців вважають спеціальними, і основу цих знань становлять природничі та технічні науки. Проте криміналістичні знання є неоднорідними, і кожний підрозділ криміналістичної техніки (а відповідно, й кожний окремий вид експертизи, заснований на знаннях галузей криміналістичної техніки) являє собою фактично окрему галузь знань. Наприклад, знання трасології, балістики, вибухотехніки, фоноскопії, габітології, одорології за своєю природою різні, як і предмет, об'єкти та методики відповідних експертиз. З розвитком науки знання в окремих її галузях розширюються, стають більш диференційованими. Тому, на думку криміналіста, поняття класу, роду або виду експертиз на сьогодні не можна чітко визначити [5, с. 114].

Проти виділення класу криміналістичних експертиз також виступає М.Г. Щербаківський, який відзначає, що інтегрування знань пронизує всі класи експертиз і поступово призводить до знищення процесу диференціації на криміналістичні та інші судові експертизи. Процеси інтеграції та диференціації, взаємне проникнення наукових знань призводять до зміни уявлень про класифікацію судових експертиз. Зокрема, з наукової точки зору питання про належність експертизи до криміналістичної не має особливого значення. Відмінності між традиційними криміналістичними та іншими експертизами втрачаються. Вирішення проблеми віднесення або невіднесення тих чи інших експертиз до криміналістичних є, на погляд ученого, пропозиція щодо ліквідації класів експертиз та їх класифікації від рівня роду [6, с. 128].

Деякі вчені, не називаючи критеріїв диференціації криміналістичної експертизи на певні види, просто перераховують їх. Так, М.Л. Цимбал, Е.Б. Сімакова-Сфремян виділяють такі криміналістичні експертизи, як: почеркознавча, лінгвістична, технічна експертиза документів, експертиза фото-, кіно-, відеозображень і технічних засобів їх виготовлення, трасологічна експертиза, транспортно-трасологічна експертиза, балістична експертиза, вибухотехнічна експертиза, відеофоноскопична експертиза, експертиза матеріалів, речовин і виробів з них [7, с. 47].

Проаналізувавши редакції Інструкції, які були чинними у різні часи, можна помітити тенденцію до постійного збільшення кількості різновидів криміналістичної експертизи.

На нашу думку, техніко-криміналістичні дослідження можуть бути класифіковані за критерієм різновиду спеціальних криміналістичних знань або ж за їх галуззю. Попри те, що нині ані в криміналістичній теорії, ані у законодавстві та практиці його застосування не визначається чіткого критерію стосовно віднесення експертиз до криміналістичних, останній різновид “*de facto*” існує у науковій та навчальній криміналістичній літературі та закріплюється нормами законодавства України. Розмірковуючи про витоки спеціальних криміналістичних досліджень та принципи віднесення до них відповідних експертних досліджень, нам видається, що поява, використання та розвиток власне спеціальних криміналістичних знань зумовлює створення окремих їх галузей. Внаслідок удосконалення та конкретизації таких знань ученими-криміналістами виокремлюються нові її галузі, що надалі і стає підставою для нормативного закріплення криміналістичних експертиз.

Сутнісною ознакою спеціальних криміналістичних знань є їх криміналістичне ядро (основа), за яким вони відрізняються від інших спеціальних знань, зокрема економічних, інженерно-технічних, екологічних знань тощо. Останні також мають основу – спеціальні знання у певних галузях, але вони не є за своєю природою криміналістичними. Криміналістичні знання є результатом наукових досліджень у сфері криміналістики, вони регламентуються юридичними нормами та реалізуються для цілей ефективності кримінального провадження, тобто дієвого розкриття та розслідування кримінального правопорушення.

З урахуванням нормативного закріплення різновидів криміналістичних експертиз можна виділити офіційно визнані в Україні галузі криміналістичних спеціальних знань. Вони мають похідну назву від відповідної криміналістичної експертизи. Саме за цими «легальними» галузями спеціальних криміналістичних знань можна розділити всі техніко-криміналістичні дослідження.

Таким чином, одним із критеріїв для класифікації техніко-криміналістичних досліджень виступає безпосередньо сама галузь спеціальних криміналістичних знань, що історично сформувалася у ході наукових розробок та унормована у правових приписах.

Пропонуючи такий критерій диференціації техніко-криміналістичних досліджень, ми також прогнозуємо, що у найближчий час можуть з'явитися ще нові види вказаних досліджень, оскільки криміналістичні знання динамічно розвиваються та удосконалюються, про що свідчить постійне збільшення криміналістичних експертиз у нормативно-правових актах. У зв'язку з цим вважаємо, що система галузей спеціальних криміналістичних знань має бути відкритою, іншими словами, «готовою» для охоплення нових спеціальних криміналістичних знань. Це зумовлює також наявність невичерпного переліку різновидів техніко-криміналістичних досліджень за наведеним критерієм.

На наше переконання, у науковій та навчальній літературі недоцільно категорично визначати галузі спеціальних криміналістичних знань. Потрібно зацентувати увагу на розробці загальних питань стосовно визнання спеціальних знань саме криміналістичними. Зокрема, необхідно насамперед визначити природу спеціальних знань, їх ознаки, принципи та механізм формування. Розвиток спеціальних знань у криміналістичній сфері шляхом застосування основних положень криміналістич-

ної теорії уможливить їх «входження» до розряду криміналістичних. Такий підхід буде узгоджуватися з практикою, потреби якої вимагають подальшого розширення галузей спеціальних криміналістичних знань та видів техніко-криміналістичних досліджень.

Щодо інших можливих критеріїв поділу техніко-криміналістичних досліджень, то критерій «складу» або за сукупністю суб'єктів, або за сукупністю дослідницьких операцій [8, с. 92–99], який підтримується окремими авторами, важко застосувати до класифікації техніко-криміналістичних досліджень, тому що коло суб'єктів та конкретну систему дослідницьких дій під час техніко-криміналістичних досліджень неможливо наперед визначити. До того ж сутність процесу техніко-криміналістичних досліджень від зміни зазначених чинників не змінюється.

Треба відзначити, що техніко-криміналістичні дослідження можуть поділятися не за складом (сукупністю суб'єктів), а за суб'єктом проведення таких досліджень, а також за послідовністю здійснення останніх. Різновиди техніко-криміналістичних досліджень від пошуку до проведення експертизи поступово змінюють один одного, утворюючи єдиний технологічний процес.

А.Н. Краснова відзначає, що, проаналізувавши британське законодавство, можна виділити різні аспекти поділу судово-експертних досліджень за різними підставами: за об'єктами дослідження, за ініціатором призначення експертизи, а також за способом дослідження такого доказу, як акт експертизи в суді [9, с. 163]. Необхідно загалом визнати слушність наведених підстав стосовно розподілу як судових експертиз, так і класифікації техніко-криміналістичних досліджень. За винятком останньої підстави (вона насамперед стосується стадії судового розгляду) перераховані підстави можуть слугувати критеріями диференціації техніко-криміналістичних досліджень.

Іноді в криміналістичних джерелах наявні пропозиції прийняти за підставу класифікації судових експертиз методи дослідження. Мається на увазі застосування фізичних, хімічних та механоскопічних методів. Між тим відомо, що чітких відмінностей між вказаними методами в науці не проводиться внаслідок їх взаємозв'язку та прийнятого в науці і на практиці комплексного підходу до вивчення об'єктивної дійсності. Фізичні, хімічні, математичні, технічні методи і засоби широко використовуються під час провадження всіх родів та видів судових експертиз, без них неможливими є сучасні методики судово-експертного дослідження [10, с. 163]. Погоджуємося з висловленою точкою зору щодо складності класифікації судових експертиз залежно від застосованих методів дослідження (фізичних, хімічних та інших), оскільки вони за певною варіативністю використовуються у різних видах судових експертиз та не демонструють особливості окремих їх видів. Такий же підсумок можна зробити стосовно класифікації за наведеними методами техніко-криміналістичних досліджень.

Разом із тим нам видається можливим визначити види методів проведення техніко-криміналістичних досліджень, за якими можна класифікувати вказані дослідження на окремі групи. Йдеться про використання у перебігу техніко-криміналістичних досліджень руйнуючих та неруйнуючих методів вивчення техніко-криміналістичних об'єктів. Під час застосування перших руйнується об'єкт техніко-криміналістичних досліджень, що унеможливає додаткове або повторне проведення таких

досліджень у разі спірної доказової ситуації у кримінальному провадженні. У разі використання неруйнуючих методів можливим є здійснення факультативних техніко-криміналістичних досліджень (наприклад, проведення повторної криміналістичної експертизи).

Досліджуючи різновиди судових експертиз, А.В. Нестеров пропонував класифікувати їх за підставою проведення. Вчений наполягав, що зазвичай за юридичною підставою експертизи поділяють за двома векторами-підставами: на первинні, додаткові та повторні, а також на одноособові, комісійні та комплексні [11, с. 23].

О.О. Бондаренко, розглядаючи первинні та повторні судові експертизи, зазначає, що критерієм для їх поділу є послідовність проведення, водночас критерієм для їх поділу на одноособові та багатоособові (комісійні, комплексні, багатооб'єктні) є кількість експертів [12, с. 340].

На наш погляд, наведені науковцями різновиди експертиз розподілені за критеріями їх організації (обсяг, послідовність, кількість учасників тощо), які точно не можуть бути юридичною підставою і не можуть бути використані для основи формування переліку підстав техніко-криміналістичних досліджень та їх класифікації, оскільки можуть стосуватися виключно судових експертиз.

На підтвердження правильності вищевказаної позиції наведемо таке. Так, підставою для проведення експертизи, відповідно до п. 1.8 Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, є процесуальний документ про призначення експертизи, складений уповноваженою на те особою (органом) [13]. Водночас згідно з ч. 3 ст. 110 КПК України, рішення слідчого, прокурора приймаються у формі постанови [14]. Таким чином, підставою для проведення експертом експертизи вилученого об'єкта, як різновиду техніко-криміналістичного дослідження, є постанова.

Підставою для проведення техніко-криміналістичних досліджень спеціалістами, згідно зі ст. 40 КПК України, а також розділом II «Порядок залучення інспекторів-криміналістів для участі у проведенні ОМП» Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події, є доручення. Зокрема, згідно з п. 2 розділу II зазначеної Інструкції, інспектори-криміналісти зобов'язані виконувати усні та письмові доручення начальника відповідного органу досудового розслідування, його заступників, слідчих у встановлені строки та у визначеному законодавством порядку [15].

Через відсутність усталеного нормативного та наукового визначення техніко-криміналістичного дослідження різновидів останнього загалом не проводилось, натомість у літературі мають місце різноманітні класифікації окремих доекспертних видів дослідження, зокрема огляду об'єктів та перевірки їх за криміналістичними обліками.

Так, Ю.В. Шепітько розподіляє обліки на: криміналістичні, оперативно-пошукові та інформаційно-довідкові. Водночас останні два види, на думку вченого, є частиною (різновидом) криміналістичних [16, с. 171–172]. В.К. Весельський та Ю.М. Черноус, надаючи класифікацію слідчих оглядів, розподіляли на види за такими критеріями: за об'єктом, за послідовністю: початковий і повторний; за обсягом проведення: основний і додатковий; за суб'єктами: проведений слідчим, прокурором,

оперативним працівником за дорученням, судом тощо; за залученням спеціаліста: простий і кваліфікований [17, с. 328–330].

Загалом, не заперечуючи проти наведеної класифікації, слід вказати, що наведені різновиди стосуються суто об'єктів як баз даних – криміналістично значущої інформації, а також слідчого огляду, і жодним чином не розкривають змісту дій з їх використання під час доекспертного техніко-криміналістичного дослідження.

Висновки. Аналіз наведених вище наукових джерел та нормативно-правових актів дав змогу класифікувати техніко-криміналістичні дослідження за такими критеріями, як: галузь спеціальних криміналістичних знань; об'єкт дослідження; суб'єкт проведення; ініціатор проведення; підстава проведення; результат оформлення; характер завдань, що вирішуються; метод дослідження; форма проведення; час проведення; характер інформації, що отримується.

Таким чином, техніко-криміналістичні дослідження поділяються:

– за галуззю спеціальних криміналістичних знань на різновиди, що є аналогічними до нормативно визначених криміналістичних експертиз. Наприклад, можна виділити такі види техніко-криміналістичних досліджень, як почеркознавчі, лінгвістичні, трасологічні, фототехнічні, вибухотехнічні, дослідження зброї та слідів і обставин її використання, біологічні тощо;

– за об'єктом дослідження на ті, що спрямовані на вивчення: реально існуючих об'єктів матеріального світу незалежно від агрегатного стану та розміру, а також їх властивостей; людини, її тіла чи його частини з усіма ознаками (анатомічними, фізіологічними, набутими) та властивостями, тварин та рослин, а також трупів; явищ та процесів, які досліджуються через безпосередні матеріальні об'єкти; матеріалів кримінального провадження;

– за суб'єктом проведення на ті, що проводяться: спеціалістом; експертом; іншими обізнаними особами;

– за ініціатором проведення на ті, що ініційовано: стороною обвинувачення (слідчим, прокурором, детективом); стороною захисту (підозрюваним, обвинувачем, підсудним, захисником); іншими учасниками кримінального провадження (потерпілим, представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження);

– за підставою проведення на ті, що проводяться: за дорученням (усним, письмовим); за постановою;

– за результатами оформлення на: ті, що проводяться без письмового оформлення; ті, результати яких оформлюються письмово (довідка, висновок експерта, експертне дослідження);

– за характером завдань, що вирішуються на: ідентифікаційні, класифікаційні, діагностичні, ситуаційні;

– за методами дослідження на ті, що проводяться: з використанням руйнуючих методів; без використання руйнуючих методів;

– за формою проведення на: процесуальні; непроцесуальні;

– за часом проведення на ті, що проводяться: в ході слідчої (розшукової) дії; поза слідчою (розшуковою) дією; у вигляді окремої слідчої (розшукової) дії;

– за характером інформації, що отримується: на ті, в результаті яких отримано орієнтуючу інформацію; доказову інформацію.

Література:

1. Аргюшенко Д.В. Теоретические и прикладные аспекты классификации судебных экспертиз : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.12. Москва, 2013. 30 с.
2. Неретина Н.С. Закономерности возникновения и развития новых родов и видов судебной экспертизы. *Теория и практика судебной экспертизы*. Научно-практический журнал. 2015. № 2 (38). С. 194–198.
3. Шляхов А.Р. Судебная экспертиза. Организация и проведение. Москва : Юрид. лит., 1979. 168 с.
4. Филиппов А.Г. О понятии и классификации криминалистических экспертиз. *Актуальные проблемы криминалистического обеспечения расследования преступлений* : тр. Академии МВД РФ. Москва, 1996. С. 133–134.
5. Пиріг І.В. Класифікація судових експертиз та проблеми вдосконалення законодавства. *Криміналістика і судова експертиза*. 2013. Вып. 58(2). С. 112–117.
6. Щербаковский М.Г. Проведения та використання судових експертиз у кримінальному провадженні : монографія. Харків : В деле, 2015. 560 с.
7. Цимбал М.Л., Симакова-Ефремян Э.Б. Связь интеграционных процессов в судебных экспертизах с разработкой их классификации. *Вестник криминалистики*. 2007. Вып. 3 (23) С. 44–49.
8. Харченко Д.А. Судебная экспертиза в российском уголовном судопроизводстве : дис. канд. юрид. наук : 12.00.09. Иркутск, 2006. 213 с.
9. Краснова А.Н. Классификация судебных экспертиз в правовой системе России и Великобритании (сравнительный анализ). *Судебная экспертиза*. 2014. № 1 (37). С. 64–71.
10. Основы судебной экспертизы. Часть I: Общая теория : Методическое пособие для экспертов, следователей и судей. Москва, 1997. 430 с.
11. Нестеров А.В. О классификации судебных экспертиз. *Теория и практика судебной экспертизы*. Научно-практический журнал. 2011. № 2 (22). С. 18–24.
12. Бондаренко О.О. Класифікація судових експертиз у кримінальному судочинстві. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «ПРАВО»*. 2012. № 1028. Выпуск № 12. С. 339–342.
13. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень : затв. наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 / *Верховна Рада України*. Офіційний сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98/ed20190222> (дата звернення 24.10.2020).
14. Кримінально-процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2013, № 9–10, № 11–12, № 13, ст. 88) / *Верховна Рада України*. Офіційний сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення 24.10.2020).
15. Інструкція про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події : затв. наказом МВС України від 03.11.2015 р. № 1339 / *Верховна Рада України*. Офіційний сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15>.
16. Шепітько В.Ю., Журавель В.А., Коновалова В.О. та ін. Криміналістика : підручник. 2-ге вид., переробл. і допов. / за ред. В.Ю. Шепітька. Київ : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. 728 с.
17. Пясковський В.В., Черноус Ю.М., Іщенко А.В., Алексєєв О.О. та ін. Криміналістика : підручник. Київ : «Центр учбової літератури», 2015. 544 с.

Areshonkov V. Classification of technical-forensic research in crime investigation

Summary. The article is devoted to the classification of technical-forensic research as a separate category of forensic techniques. This category is new for criminalistics and is a technology which as structural elements includes the search and inspection of objects, their preliminary study and verification of forensic records, as well as forensic examination. Based on the views of forensic scientists on the criteria for classification of certain types of technical-forensic research, it is determined which of them can be used in creating a classification of technical-forensic research as a holistic and continuous technological process of obtaining indicative and evidentiary information in criminal investigations. In the end, it is proposed to include such criteria: the field of special forensic knowledge; object of study; the subject of the event; initiator of the event; grounds for holding; result of registration; the nature of the tasks to be solved; research method; form of holding; time of holding; the nature of the information received. The article also reveals each of the above criteria justifying the choice of one or

another of its varieties. In addition, it is emphasized that one of the important criteria for the classification of technical-forensic research is directly the field of special forensic knowledge, which has historically been formed in the course of scientific development and regulated in legal regulations. It is noted that since such a criterion for the differentiation of technical-forensic research allows the gradual expansion of forensic expertise, the system of branches of forensic knowledge should be open, in other words “ready” to cover new special forensic knowledge. Accordingly, it also presupposes the existence of an inexhaustible list of types of technical-forensic research investigations according to the above criteria. It is stated that with such an approach in the scientific and educational literature it is not expedient to categorically define the areas of special forensic knowledge, but it is necessary to focus on the development of general issues regarding the recognition of special knowledge as criminalistic.

Key words: forensic technique, technical-forensic research, forensic examinations, classification criteria, special forensic knowledge.